

ללא ענישה משפילה

**אסור להרביץ לילדים * הכאת ילדים ועונשים גופניים יהיו אסורים * קטינים
יוכלו לפנות לבית המשפט בעצמם * ילדים מוגנים / יוסי לוי**

באדיבות עיתון

מעריב: <http://images.maariv.co.il/cache/cachearchive/18092003/ART541609.html>

"אחת הטענות העיקריות שהעלו הילדים עמם שוחחו חברי הוועדה הוא חוסר הכבוד שנוהגים בהם המבוגרים", אומרת השופטת סבינה רטלוי, העומדת בראש הוועדה שבחנה את מעמד הילדים במדינה, בעקבות הצטרפותה של ישראל לאמנה הבינלאומי בדבר זכויות הילד בשנת '91. הוועדה התבקשה לבחון מחדש את מכלול החקיקה המסדירה את יחס החברה והרשויות לילדים. אתמול הגישה השופטת את מסקנותיה לשר המשפטים, יוסף (טומי) לפיד.

אחד מבין שלוש הדוחות שהוגשו, עוסק ב"קטין בהליך הפלילי" והוא מציג תמונה עגומה. גורלם ועתידם של ילדים נקבע בבתי-המשפט מבלי שאיש משתף אותם או שואל את דעתם. זכויות בסיסיות של ילדים מופרות מדי יום. ילדים אינם לוקחים חלק בהליכי גירושם של הוריהם ואיש אינו שואל את דעתם. בישראל חיים כיום 116,682 ילדים וילדות להורים גרושים. על אף הגידול שחל בתופעת הגירושין בשנים האחרונות, טרם נחקק חוק המאפשר לילדים להשמיע את קולם בהליכי הגירושין. גם הכללים המסדירים את ההליכים הפליליים בהם מעורבים קטינים אינם מוסדרים ובמקרים רבים פוגעים בילד. אפילו תהליך קבלת החלטות חשובות כמו האם ואיך לעצור קטין אינו מוסדר בחוק וטעון שיפור.

הוועדה גיבשה סדרה של הצעות לתיקון חקיקה הנוגעים לקטינים, שבאים במגע עם מערכת המשפט הפלילי, כחשודים, כעצורים, כנאשמים, כעדים או כנפגעי עבירה. המלצות הוועדה מכוונות למטרה אחת כללית: להגן על הילד ולשמור עליו כשהוא בא במגע עם גורמי החוק.

הדוח מוסיף וקובע כי "יש להימנע מענישה פיזית מכל סוג שהוא, הימנעות מאלמות, עונשים משפילים ומבזים. זכותו של כל ילד להיות מוגן מכל צורה של ניצול ופגיעה, לרבות פגיעה פיזית, נפשית, הזנחה והתעללות, וכן להיות מוגן מפני כל צורה של טיפול אכזרי, בלתי אנושי או משפיל ושל ענישה גופנית, נפשית או משפילה". הוועדה מבקשת להגן על ילדים באשר הם: בבתי-מעצר, בבית או במוסדות לימוד. הוועדה תוציא בקרוב דוח נוסף שיעסוק במעמדו של הילד בתוך המשפחה, ובו יגובשו גם איסורים ספציפיים לגבי ענישת הורים.

ללא ענישה משפילה

הוועדה מדגישה את זכותו של הקטין להגנה על גופו וקובעת כי יש למנוע נקיטת אמצעים כמו ענישה גופנית או ענישה משפילה מכל סוג שהוא. כמו כן, מומלץ כי יתאפשר לקטינים ולהשתתף בכל ההליכים הפליליים שנערכים נגדם. קצין נוער או עובד סוציאלי יעדכן את הקטין בזכויותיו המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092

כתובת אתר המשרד www.education.gov.il/zchuyot

E-mail: tova.edu@gmail.com

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

ויידע אותו לגבי הנעשה במצבו. לדוגמה, להסביר לילד שיש לו את הזכות לפנות לבית-המשפט, אם הוא מעוניין, על-מנת לשנות דרכי הטיפול בו. הזכות הזו אינה מעוגנת היום בחוק והיא מוקנית רק לקצין

מבחן או לממונה על המעונות הסגורים.

היום **הוועדה ממליצה** לבטל לחלוטין את האפשרות לעצור קטין לצורך הגנתו ל-12 שעות, במקרה שהקטין מאיים על-ידי הורים מכים או עבריינים. על-פי ההמלצה, מעצר הגנתי ייערך רק כשנשקפת סכנת חיים ובמידה ואין שום מקום חלופי להעביר אליו את הקטין. גם אז, ההמלצה היא להוריד את זמן

המעצר לשש שעות, ובמקרים חריגים ביותר. מומלץ לעגן בחוק אפשרויות אחרות מלבד מעצר, כמו פיקוח סוציאלי או הוצאה למוסד, לפני שבחרים בעונש הקשה יותר. הכוונה היא **להתחשב כמה שאפשר בשיקומם של הקטינים ולמנוע בעיות של סטיגמה על הילד כתוצאה מההליך הפלילי.**

כמו כן, **הוועדה ממליצה לבטל לחלוטין את האפשרות הקיימת היום לעצור קטין לצורך אבחון** (מבלי שקיימת תשתית ראייתית המצדיקה מעצר עד תום ההליכים). היום יכולים קציני מבחן ועובדים סוציאליים להחליט שקטין שנמצא אשם בבית-המשפט וסיים לרצות עונשו במוסד הסגור, להאריך, על-פי

שיקול דעתם, את התקופה עד לשנה נוספת. **ההמלצה: לעגן בחקיקה את זכותו של הקטין לפנות לבית-המשפט ולערער על ההחלטה, זכות שאינה קיימת היום.** לא פעם קורה, שקטינים נפגעים מעצם קיומו ומבנהו של ההליך המשפטי. הוועדה ממליצה להעניק לילדים הזכות להשתתף בכל עניין הנוגע להם, אם רצונם בכך. כמו כן, **שתעמוד להם הזכות למלווה שיסייע להם וימסור להם מידע בכל שלב ושלב.** משפט, בכלל, הוועדה ממליצה להסדיר את כל נושא הופעתם של קטינים כעדים בבית- בעיקר בעבירות מין ועבירות הנערכות בתוך המשפחה. הכוונה היא שאותם קטינים יהיו שותפים לתהליך. **לאפשר להם להעיד בתנאים יותר נוחים ופחות מאיימים, עם נוכחות של מבוגר כמו קצין מבחן או אדם אחר שהילד סומך עליו. זאת, מאחר שהשלב של מתן העדות הוא מאיים למדי עבור קטין.** היום, אפילו הורה אינו מורשה להשתתף בחקירת קטין. ההמלצה: לאפשר להורה, במקרים שההורה אינו מעורב בעבירה, להיות נוכח עם הילד במהלך החקירה. בדיוני הוועדה נטלו חלק כ-70 מומחים מתחומים שונים ביניהם קרמינולוגיה,

עבודתה, יישמה הוועדה את אחת משפט, חינוך, עבודה סוציאלית ועוד. בשיט מהמלצותיה, כאשר במהלך דיוניה שוחחו וריאיינו חבריה למעלה מ-300 ילדים ובכך נתנו ביטוי לנקודת מבטם בין שיקולי הוועדה. **"אם החברה בישראל תמשיך להכריז השכם והערב על חשיבות ילדיה ועל היותם 'אוצרה של המדינה', מבלי שתכיר בפועל באמצעות חוקים ומעשים בחשיבותם ובהיותם בני-אדם ומבלי שתכבד אותם ותגן עליהם, כי אז תאבד את אופיה הדמוקרטי ואמינותה בעיני אזרחיה"**, אומרת רוטלוי ומוסיפה כי ילדים הם לא רק העתיד של המדינה

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

אלה הם חיים כאן ועכשיו "ואנו מחוייבים להם, בשל מי שהם עתה ולא בשל התועלת
שתצמח לחברה בגין מה שנעניק להם".